

„Problemy sektora nieenergetycznych surowców mineralnych w Polsce”

Polska Platforma Technologiczna Surowców Mineralnych (PPTSM) integrująca kluczowych partnerów naukowych i przemysłu sektora surowców mineralnych, w nawiązaniu do prac prowadzonych przez Ministerstwo Gospodarki w obszarze „Planu Działań na rzecz bezpieczeństwa Polski w zakresie surowców nieenergetycznych”, w kwietniu 2015r zorganizowała w Warszawie seminarium poświęcone „Problemom sektora nieenergetycznych surowców mineralnych w Polsce”. Współorganizatorem spotkania było Ministerstwo Gospodarki, a partnerami wspierającymi: Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk, Dolnośląski Klaster Surowcowy, Związek Pracodawców Polska Miedź, Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu, Instytut Autostrada Technologii i Innowacji.

Do udziału w seminarium PPTSM zaprosiła ekspertów, których zadaniem było podsumowanie dotychczasowej wiedzy na tematy, które w Założeniach do Planu Działań, Ministerstwo Gospodarki uznało za wymagające przeprowadzenia analiz. Wśród nich znalazły się min.:

1. Identyfikacja surowców kluczowych dla polskiej gospodarki omawiana łącznie z rozpoznaniem stopnia obecnego poziomu odzysku i potencjału zwiększenia odzysku z odpadów surowców kluczowych dla polskiej gospodarki.
2. Identyfikacja problemów społecznych związanych z prowadzeniem robót geologicznych oraz uruchamianiem i prowadzeniem eksploatacji złóż kopalin, ze wskazaniem dobrych praktyk oraz możliwych środków zaradczych.
3. Kompleksowa ocena obciążeń górnictwa płatnościami publicznoprawnymi i cywilnoprawnymi oraz analiza ich wpływu na racjonalność wykorzystania zasobów złóż oraz międzynarodową konkurencyjność przedsiębiorstw.
4. Rozpoznanie stopnia obecnego poziomu odzysku i potencjału zwiększenia odzysku z odpadów surowców kluczowych dla polskiej gospodarki, wraz z oceną możliwości wdrożenia rozwiązań na rzecz zwiększenia tego odzysku.
5. Analiza zasadności uruchomienia przez NCBiR agencji badawczej w obszarze substytucji surowców nieenergetycznych istotnych dla polskiej gospodarki.
6. Wspieranie napływu surowców kluczowych dla polskiej gospodarki.
7. Określenie dobrych praktyk dla Polski w zakresie zapobiegania nielegalnej eksploatacji kopalin.

W wyniku dyskusji przedstawiciele środowiska naukowego, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele strony rządowej, zgłoszono kilka postulatów, min.:

- ✓ zwrócenie szczególnej uwagi na pozyskiwanie surowców bez koncesji i odpowiednich pozwoleń, gdyż udostępnienie i eksploatacja złóż surowców powinna rozwijać się w uporządkowanych i ustabilizowanych warunkach. Dotyczy to również konieczności wprowadzenia zmian prawnych

i organizacyjnych, promujących odzysk i recykling surowców, szczególnie ze zużytego sprzętu elektrycznego, elektronicznego, jak i innych źródeł.

- ✓ W obszarze identyfikacji surowców kluczowych dla polskiej gospodarki, należy wyraźnie zdefiniować kryteria ich wyboru.
- ✓ Należy wskazać kierunki dla strumienia odpadów z uwzględnieniem odpowiednich systemów ich przerobu. Należy zwrócić uwagę na problem niejednorodności złóż antropogenicznych, a jednocześnie, że każde z nich (włącznie z *urban mining*) ma wyższe koncentracje istotnych pierwiastków niż występujące w złóżach naturalnych.
- ✓ W obszarze obciążeń górnictwa płatnościami publicznoprawnymi i cywilnoprawnymi obecnie zauważalny jest nadmierny fiskalizm, który nie pozwala na racjonalne pozyskiwanie surowców. Koniecznym jest wypracowanie odpowiedniego modelu naliczania opłat, który nie będzie wprowadzał nowych instrumentów podatkowych, tylko je upraszczał.
- ✓ Na rynku surowcowym pojawia się dużo wątków zagranicznych, należy pogłębić informacje jakiego typu przedsiębiorstwa sięgają po surowce trudno dostępne. Czy obce koncerny dostarczają nam te surowce? Jeżeli są to polskie przedsiębiorstwa to jest to pole do działania dla administracji państwowej. Im więcej informacji od przedsiębiorstw tym lepsze i bardziej skuteczne działanie ministerstwa. Jeśli firma płaci podatki w Polsce lub operuje na rynkach zagranicznych poprzez nasz kraj to też powinniśmy ją wspierać.
- ✓ Ważny problem stanowi substytucja w przypadku zagrożenia dostaw surowców krytycznych. W Polsce problem ten dotyczy 21 pierwiastków. Niezbędna dla tego działania jest agenda badawcza, umieszczenie substytutów w inteligentnych specjalizacjach itp. Istotnym jest także „wyływ” odpadów z Polski, cennych pod względem możliwości odzysku z nich surowców. Obowiązujące rozporządzenia w krajach UE regulują to. W Polsce potrzebne jest w tej sprawie odpowiednie rozporządzenie pozwalające na takie ograniczenia.
- ✓ Wytyczne dla Planu działań można traktować jako wstęp dla rozwoju regionów, ale niezbędne są pozytywne informacje na ten temat, które pojawią się w mediach. Pomocna w tym zakresie może być strategia *Corporate Social Responsibility (CSR) – Społeczna Odpowiedzialność Biznesu*, która w przypadku dużych przedsiębiorstw jest dobrze widoczna, jednak w obszarze MŚP pozostawia jeszcze wiele do życzenia. Istotne jest także uwzględnienie zaleceń i wytycznych zawartych w *Global Reporting Initiative* oraz działaniach europejskich i światowych. Zagadnienia społeczne obejmują każdy etap działalności wydobywczej, począwszy od eksploracji aż po likwidację zakładu górniczego, a zgodnie z polskimi uwarunkowaniami prawnymi podjęcie eksploatacji wymaga uzyskania zgody samorządu terytorialnego i dlatego właściwa polityka przedsiębiorców w tym zakresie jest kluczowym elementem powodzenia takich przedsięwzięć.

Wszystkie omawiane zagadnienia dotyczą ważnych problemów. Zajmują się nimi m.in. Ministerstwo Gospodarki, Polska Platforma Technologiczna Surowców Mineralnych oraz partnerzy współpracujący. Należy kontynuować dyskusję w tych obszarach uwzględniając cele, politykę surowcową, uwarunkowania prawne, instytucje i narzędzia. Efekt tych działań powinien przyjąć formę dokumentu końcowego, który będzie propozycją pozytywnego rozwiązania zagadnień związanych z gospodarką surowcami mineralnymi i umożliwi dokonanie zmian w naszym kraju.